

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
АКТАНЫШ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ЧУРАКАЙ
АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

423746, Чуракай авылы, Совет ур.,
69 йорт

СОВЕТ ЧУРАКАЕВСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
АКТАНЫШСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

423746, село Чуракаево, ул.
Советская, дом 69

КАРАР

24.07.2020

№16

Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Чуракай авыл
жирлеге Советы Регламенты турында

"Чуракай авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге Уставының 33 статьясындагы 1
өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Чуракай авыл жирлеге Советы

КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Чуракай авыл жирлеге Советы Регламентын (1нче күшымта) расларга.
2. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Чуракай авыл жирлеге Басыны

Р.Р.Хайдаров

Татарстан Республикасы
Актаныш муниципаль районы
Чуракай авыл җирлеге
Регламентын кабул итү
турында Чуракай авыл җирлеге
Советы карарына
24.07.2020 2020 ел
1 нче күшымта

ЧУРАКАЙ АВЫЛ ҘИРЛЕГЕ СОВЕТЫ РЕГЛАМЕНТЫ

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Регламентның эшчәнлек өлкәсе

1. Өлөгө Регламент Чуракай авыл җирлеге Советы (алга таба - җирлек Советы) эшчәнлеген оештыру мәсьәләләрен җайга сала, җирлек Советы сессияләрен чакыру, өзөрләү һәм уздыру тәртибен, сессияләрдә карала торган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү тәртибен, дайими комиссияләрне, җирлекнең башка органнарын, депутатларның хокукларын һәм бурычларын төзү тәртибен җайга сала, җирлек Советының һәм аның депутатларының үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибенә бәйле башка мәсьәләләрне җайга сала.

2. Өлөгө Регламентны үтәү муниципаль берәмлек җирле үзидарә органнарының җирлек Советы депутатлары, органнары һәм вазыйфаи затлары өчен "Чуракай авыл җирлеге", депутатларның мөрәжәгатьләрен һәм сорауларын караучы җирлек Советы сессияләрендә катнашучы башка затлар өчен мәжбүри.

II бүлек. ҘИРЛЕК СОВЕТЫ СЕССИЯСЕ, ЭШ ОРГАННАРЫ СЕССИЯСЕ

2 статья. Ҙирлек Советы сессиясе

1. Ҙирлек советы эшчәнлегенең төп формасы-җирлек советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә торган сессияләр. Өгөр анда сайланган депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә 1/2 өлеше катнашса, сессия тулы хокуклы дип санала.

Теркәлү мәгълүматлары буенча сессиядә сайланган депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә 1/2 өлеше катнашса, Чуракай авыл җирлеге Башлыгы күрсәтмәсе белән сессия башка вакытка күчерелә, ләкин 3 көннән дә артык түгел.

3 статья. Ҙирлек Советы сессиясен чакыру

1. Ҙирлек советының чираттагы сессияләре Чуракай авыл җирлеге Башлыгы тарафыннан чакырыла.

2. Чираттан тыш сессияләр Чуракай авыл жирлеге Башлыгы инициативасы буенча чакырыла, депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше Чуракай авыл жирлеге Советы депутатлары санынан.

3. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы сессиянең датасы, вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш сессиянең көне - бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

4. Карап проектлары һәм аларга күшүп бирелә торган материаллар чираттагы сессия ачылышына 3 көннән дә соңга калмыйча яисә чираттан тыш сессия ачылышына кадәр бер тәүлек кала депутатларга бирелә.

5. Сессияләр арасындагы чорда жирлек советы эшчәнлеге дайми комиссияләр, депутат берләшмәләре, фракцияләр, вакытлыча булдырылган комиссияләр (шул исәптән күчмә утырышлар), депутат көннәре һәм башка рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

4 статья. Жирлек Советы сессиясе эшендә хәбәрдарлык

1. Жирлек Советы сессияләре ачык булып тора. Депутатларның билгеләнгән саныннан күпчелеге каары буенча ябык сессияләр үткәрелергә мөмкин, аларда бары тик жирлек Советы чакырган затлар, шулай ук законнар нигезендә ябык сессияләрдә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

2. Сессия эшендә Актаныш муниципаль районы дәүләт хакимиятенең вәкиллекле органнары депутатлары, башкарма хакимият органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары, жирлек Советы чакырган башка затлар катнаша ала.

3. Жирлек Советы сессияндә ижтимагый оешмалар, юридик затлар, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, массакүләм мәгълүмат чаралары вәкилләре, гражданнар (алга таба - жирлек Советы депутатлары булмаган затлар) катнаша ала.

4. Жирлек Советы депутатлары булмаган затлар өчен жирлек Советы сессияләрендә, дайми комиссияләрдә маxsus урыннар бирелә.

5 статья. Сессиянең эш тәртибе

1. Сессия Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы дәүләт гимннары белән ачыла һәм ябыла.

2. Жирлек Советы сессияләре 10.00 сәгатьтә башлана. Жирлек Советы сессиясе башланганның башка вакыты жирлек Советы сессиясен чакыру турында каар кабул иткәндә жирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнергә мөмкин. Сессияне үткәру вакытын озайту сессиядә рәислек итүче тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан кабул ителә.

3. Жирлек Советы каары буенча сессия эшендә сессиядә карала торган мәсьәләләр буенча документлар, материаллар һәм мәгълүмат әзерләү өчен кирәклө срокка тәнәфес игълан итelerгә мөмкин.

4. Сессиягэ килгэн депутатларны теркэү сессия ачылышына бер сөгать кала башлана, ә жирлек советы сессиясе ачылганнан соң өлдөр функциялэрне сессия секретариаты башкара.

6 статья. Сессиядэ рэислек итүче

1. Жирлек Советы сессиясен жирлек Башлыгы ача һәм алып бара, ә ул булмаганды - аның урынбасары.

2. Сайлаулардан соң авыл жирлеге Советының беренче сессиясен, яңа башлык сайланганчы, жирлек Советының өлкән депутаты ача һәм алып бара.

3. Сессиядэ рэислек итүче:

- сессияне ача һәм яба;

- сессия эше өчен кворум булуны билгели һәм аның үтәлешен күзәтө;

- сессиянең эш тәртибенең өлдөр Регламентка яисә жирлек Советы тарафыннан кабул ителгэн сессияне үткөрү тәртибенә туры килүен тәэммин итө;

- докладчыларга, өстәмә докладчыларга һәм чыгыш ясаучыларга сүз бирә;

- язмача сораулар, гаризалар, белешмәләр иғълан итө;

- депутатларга телдән сораулар, сораулар һәм белешмәләр, сессияне алып бару буенча искәрмәләр, тәкъдимнәр, карап проектлары буенча төзәтмәләр, тавыш бирү мотивлары буенча чыгышлар өчен сүз бирә;

- караплар кабул итүне таләп итә торган мәсьәләләр буенча депутатлар тавыш бирүне үткөрә һәм аның нәтижәләрен иғълан итө;

- сессия эшен тәэммин итүгө, дайими комиссияләргә, депутатларга, жирлек Советы аппаратына бәйле йөкләмәләр бирә;

- жирлек Советы сессиясе беркетмәсенә кул куя;

- өлдөр регламент нигезендә сессияне үткөрү процедурасына бәйле башка функциялэрне гамәлгә ашыра.

7 статья. Сессия секретариаты, хисап, редакция комиссиясе

1. Өлдөр Регламент нигезләмәләрен үтәүне тәэммин итү максатларында сессияне үткөрү тәртибенә кагылышлы өлешендә жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән санда секретариат сайланы.

Секретариат чыгышлар өчен язу алып бара, депутат запросларын һәм мөрәжәгатьләрен, сорауларын, белешмәләрен, хәбәрләрен, гаризаларын, тәкъдимнәрен һәм башка материалларны, шулай ук гражданнардан килгән материалларны терки.

2. Караган мәсьәлә буенча депутатларның мөрәжәгатьләрен һәм фикерләрен исәпкә алу һәм сессиядә карар проектының ахыргы текстын эшләү өчен Зтән 5 депутатка кадәр редакция комиссиясе сайланырга мөмкин.

3. Жирлек Советы сессиясендә карарлар кабул иткәндә тавыш бирү нәтижәләрен билгеләү өчен 3 депутаттан торган хисап комиссиясе сайланы.

III бүлек. КӨН ТӘРТИБЕН ФОРМАЛАШТЫРУ МӘСЬӘЛӘЛӘРЕН КАРАУГА ӘЗЕРЛӘҮ

8 статья. Көн тәртибенә сораулар керту

1. Авыл жирлеге Советы сессиясенең көн тәртибенә сораулар жирлек Башлыгы, дайими комиссияләр, депутатлар, Башкарма комитет житәкчесе, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе рәисе, прокурор тарафыннан кертелә.

2. Жирлек Советы сессиясендәге мәсьәләләрне, карар проектларын карау турындағы тәкъдимнәр белән шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнары, хокукий инициативаны гамәлгә ашыру тәртибендә гражданнарның инициатив төркеме мөрәжәгать итәргә хокуклы.

Хокукий иҗади инициативаны гамәлгә ашыру субъектлары һәм тәртибе кануннар, муниципаль берәмлек Уставы "Чуракай авыл жирлеге (алга таба - жирлек Уставы) һәм жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

3. Авыл жирлеге Советы сессиясендәге мәсьәләләрне карау буенча тәкъдимнәр жирлек Башлыгына сессияләр арасындағы чорда кертелә.

9 статья. Көн тәртибен раслау

1. Көн тәртибе проекты сессиядә катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән нигез итеп кабул ителә.

2. Сорауларны алмаштыру, аларның формулировкаларын төгәлләштерү, ёстәмә мәсьәләләр турында тәкъдимнәр, шулай ук көн тәртибеннән мәсьәләләрне төшереп калдыру турында тәкъдимнәр 1 өлештә күрсәтелгән затлар тарафыннан кертелә.

3. Тәкъдимнәр буенча фикер алышканнан соң, көн тәртибе депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән раслана.

10 статья. Мәсьәләләрне карауга әзерләү

1. Караган проектлары һәм күшүп бирелә торган документлар сессияне үткәрү датасына кадәр 15 көннән дә соңга калмыйча, көн тәртибенә тиешле мәсьәләне керткән затлар тарафыннан жирлек Советына тапшырыла.

2. Жирлек Советы карауына кертелә торган карар проектлары, кагыйдә буларак, тиешле дайими комиссия утырышында алдан каралырга тиеш.

3. Муниципаль берәмлек бюджеты түрындагы каарларның проектлары "Чуракай авыл жирлеге" (алга таба - жирлек бюджеты), аның үтәлеше түрындагы отчетлар дайми комиссияләр утырышларында һичшикsez алдан каралырга тиеш.

Жирлек бюджеты, аның үтәлеше түрындагы хисап проектлары муниципаль берәмлектә бюджет процессы түрындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә кертелә һәм карала "Чуракай авыл жирлеге"

Муниципаль финанс тикшерүе предметы булган мәсьәләләр буенча каар проектлары, тәзелгән килешү нигезендә, Актаныш муниципаль районы контроль-хисап палатасы тарафыннан мәжбүри рәвештә каралырга тиеш.

11 статья. Жирлек Советы сессияндә карау өчен каар проектларын керту

1. Каар проекты 1, 2 өлешләрендә күрсәтелгән затлар тарафыннан кертелә.

2. Каар проектларына түбәндәге материаллар теркәлә:

- аңлатма языу;

- белешмә материаллар (кертелә торган мәсьәлә буенча мәгълүмат, иллюстратив материал, схемалар, таблицалар h. б.);

- финанс-икътисадый нигезләү (әлеге проектны тормышка ашыру матди чыгымнар таләп иткән очракта);

- Актаныш муниципаль районы контроль-хисап палатасы бәяләмәсе (әгәр каар проекты муниципаль финанс тикшерүе предметы булган мәсьәләләргә кагылса);

- чагыштырма таблица (жирлек Советы каарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту түрында каар проекты кертелгән очракта);

- әлеге мәсьәлә буенча чыгыш ясаучылар һәм чакырылган докладчылар исемлеге;

- әлеге проект кабул ителүгә бәйле рәвештә кабул ителергә, үзгәртөлөргә, үз көчен югалткан дип танылырга яки туктатылырга тиешле муниципаль хокукий актлар исемлеге;

- проектны муниципаль берәмлекнең рәсми порталында (Aktanysh.tatar.ru) урнаштыру һәм, бәйсез экспертларның нәтиҗәләрен дә кертеп, коррупциягә каршы бәйсез экспертиза уздыру нәтиҗәләре түрында мәгълүмат.

3. Башкарма комитет, контроль-хисап палатасы житәкчеләре, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе рәисе тарафыннан кертелгән каар проектлары тиешле органда билгеләнгән тәртиптә килештерелергә тиеш. Озату материалларында башкаручының фамилиясе, исеме, атасының исеме, вазыйфасы һәм эш телефоны, шулай ук проектны эшләгән бүлекчә житәкчесе булырга тиеш.

4. Бюджет чараларын бүлүгә, муниципаль милеккә идарә итүгә, жирле үзидарә

органнарының һәм вазыйфаи затларның контроль, рөхсәт, теркәү, юрисдикцион вәкаләтләрен регламентлаштыра торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына қагылышлы норматив характердагы каарлар проектлары коррупциоген факторларны ачыклау предметына (коррупциягә карши экспертиза) экспертиза узарга тиеш. Коррупциягә карши экспертиза башка каарлар проектларына карата авыл жирлеге Башлығы йөклөмәсе буенча үткәрелә.

5. Каар проектлары, қагыйдә буларак, тиешле мәсьәләләр кертелгән дайми комиссия тарафыннан карала. Карап нәтижәләре буенча дайми комиссия әлеге мәсьәләне жирлек Советы сессиясенә кертүнең максатка ярашлылыгы, шулай ук әлеге мәсьәләне сессиядә карауга әзерлеге турында бәяләмә бирә.

6. Сессиягә чыгарылган каар проектлары юридик хезмәт житәкчесе һәм жирлек Башлығы урынбасары тарафыннан визага кертелә.

12 статья. Хокукый һәм коррупциягә карши экспертиза

1. Хокукый экспертиза юридик хезмәт тарафыннан үткәрелә. Каар проектын закон таләпләренә туры килә дип тану очрагында, проект юридик бүлек башлыгы тарафыннан визага кертелә. Югыйсә, материаллар эшләп бетерү өчен җибәрелә яки тәкъдим ителгән проектның закон таләпләренә туры килмәве турында юридик бүлек бәяләмәсе белән депутатларга өләшенә.

2. Коррупциягә карши экспертиза аны законнар белән билгеләнгән тәртиптә үткәрүгә вәкаләтле затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3. Норматив характердагы каарлар проектларына карата законнарда билгеләнгән тәртиптә коррупциягә карши бәйсез экспертиза үткәрелә.

Коррупциягә карши бәйсез экспертиза үткәру максатларында әлеге каар проектлары муниципаль берәмлекнең рәсми порталында урнаштырыла (Aktanysh.tatar.ru) бәйсез эксперктларның бәяләмәләрен кабул иту башлану һәм тәмамлау датасын курсәтеп, аны жирлек Советына карауга керткәнче биш көннән дә соңга калмыича.

Әлеге бәяләмәләр законлылык, хокук тәртибе, хәбәрдарлык һәм депутат этикасы мәсьәләләре буенча дайми комиссия тарафыннан кабул ителгән көннән алып 30 көннән дә артмаган вакыт әчендә кааралырга тиеш һәм тәкъдим иту характерына ия. Коррупциягә карши бәйсез экспертиза үткәргән гражданга яисә оешмага, бәяләмәдә ачыкландырылган коррупциоген факторларны бетерү ысулы турында тәкъдим булмаган очраклардан тыш, мотивлаштырылган җибәрелә.

Бәяләмәләрне карау нәтижәләре буенча каар проекты эшләп бетерелергә мөмкин.

IV бүлек. КӨН ТӘРТИБЕНДӘГЕ МӘСЬӘЛӘЛӘР БУЕНЧА ФИКЕР АЛЫШУ

13 статья. Сораулар буенча фикер алышу процедурасы

1. Авыл жирлеге Советы сессиясендә бу мәсьәлә буенча фикер алышу процедурасы үз эченә ала:

- докладчы чыгышы;
- өстәмә докладчының чыгышы (кирәк булганда);
- депутатларның сораулары һәм аларга жаваплар;
- фикер алышуларда чыгыш ясау;
- докладчының йомгаклау сүзе (кирәк булганда);
- документны кабул итү өчен тавыш бирү "нигез өчен";
- кергән төзәтмәләрне редакция комиссиясе тарафыннан иғлан итү;
- төзәтмәләр авторларның чыгышы (кирәк булганда);
- төзәтмәләр буенча тавыш бирү (кирәк булганда);
- тавыш бирү "тулаем".

14 статья. Сұз бирү

1. Мәсьәлә буенча доклад белән, кагыйдә буларак, әлеге мәсьәләне сессиягә караган зат, яки тиешле мәсьәлә буенча карап проектына озату материалларында докладчы сыйфатында күрсәтелгән зат чыгыш ясый.

2. Әлеге мәсьәлә буенча өстәмә доклад белән әлеге мәсьәләне караган дайими комиссия рәисе, яки комиссия күшүү буенча аның составына керүче депутатларның берсе чыгыш ясый.

3. Карада торган мәсьәлә буенча фикер алышуларда чыгыш ясау өчен сұз бирү түрүндагы мәрәжәгатьләр сессиядә рәислек итүче исеменә (кагыйдә буларак, язма рәвештә) тапшырыла.

4. Сессиядә рәислек итүче фикер алышуларда чыгыш ясау өчен сұз бирә.

5. Процедура һәм тавыш бирү мотивлары буенча сұз, шулай ук сорауларга жаваплар өчен чираттан тыш һәм тавыш бирүгә кадәр бирелергә мөмкин.

6. Фикер алышулар туктатылғаннан соң, рәислек итүче сүзне редакция комиссиясе вәкиленә бирә.

7. Жирлек Башлыгы, аның урынбасары, Башкарма комитет житәкчесе теләсә кайсы вакытта чыгыш ясау өчен сұз алырга хокуклы.

8. Сессиядә рәислек итүче, әгәр депутатларның күпчелек тавышы белән башка карап кабул ителмәсә, депутат булмаган затларга сұз бирергә мөмкин.

15 статья. Чыгышлар өчен вакыт

1. Докладлар, өстәмә докладлар һәм йомгаклау сүзләре өчен вакыт рәислек итүче тарафыннан докладчылар һәм өстәмә докладчылар белән килешү буенча билгеләнә, әмма доклад өчен 30 минут һәм өстәмә доклад өчен 15 минут.

2. Көн тәртибендәге мәсьәләләрне караганда, жирлек бюджетыннан, аларның үтәлеше турындағы хисаплардан тыш, жирлек советы, мәсьәләнең асылы буенча қыскача мәгълүмат белән һәм бирелгән сорауларга җаваплар белән чикләнеп, докладны тыңламаска карар кабул итәргә мөмкин.

3. Башка очракларда бирелә:

фикер алышуларда чыгыш ясау өчен-7 минутка кадәр,

кабат чыгыш ясау өчен-3 минутка кадәр,

процедура буенча-3 минутка кадәр,

тавыш бири мотивлары буенча-3 минутка кадәр,

депутатлар булмаган затларга-сессия карары буенча 3 минутка кадәр.

4. Кирәклө очракларда рәислек итүче сессиядә катнашучы депутатларның күпчелеге ризалығы белән чыгыш ясау вакытын озайтырга мөмкин.

16 статья. Фикер алышуларны туктату

1. Фикер алышуларны туктату турындағы мәсьәлә рәислек итүче чыгыш ясау өчен язылган һәм чыгыш ясаган депутатлар санын иғълан иткәннән соң хәл ителә.

2. Фикер алышуларны туктату турындағы мәсьәләне хәл иткәннән соң, билгеләнгән саннан кимендә өчтән бер өлеше булган депутатлар төркеме әлеге депутат төркеме вәкиленә сүз бирүне сораса, рәислек итүче аңа чыгыш ясау өчен вакыт бирә.

17 статья. Жирлек Советы сессияндә чыгышларның тәртибе һәм этикасы

1. Чыгышлар трибунадан яисә микрофоннардан рәислек итүче ризалығы белән Татарстан Республикасы дәүләт телләренең берсендә башкарыла.

2. Жирлек Советы депутаты бер үк мәсьәлә буенча ике тапкыр чыгыш ясарга мөмкин. Башка зат файдасына чыгыш ясау хокукуны тапшыру рөхсәт ителми.

3. Докладчыларга сораулар депутатлар тарафыннан телдән бирелергә яки секретариат аша язма рәвештә жибәрелергә мөмкин.

4. Сессиядә чыгыш ясаучы үз чыгышында депутатларның һәм башка затларның намусына һәм аbruена кагылышлы тупас һәм әдәпсез сүзләр

кулланмаска, кемгә дә булса адреска нигезсез гаепләргә юл куймаска, белә торып ялган мәгълүмат кулланырга, законсыз көч куллануга өндәргә тиеш түгел. Бу очракта рәислек итүче мондый сүзләргә һәм чакыруларга юл куймау турында кисәту ясарга хокуклы. Икенче кисәту ясаганнан соң, чыгыш ясаучы сүзләрдән, шулай ук фикер алышына торган мәсьәлә буенча кабат чыгыш ясау хокуыннан мәхрум ителә.

5. Сессиядә чыгыш ясаучы фикер алышу темасын сакларга һәм чыгыш ясауның вакытлы регламентын үтәргә тиеш. Чыгыш ясаучы темадан кире кагылса яки чыгыш ясау өчен бирелгән вакыттан артып китсә, рәислек итүче аңа кисәту ясарга хокуклы.

6.Әгәр чыгыш ясаучы чыгыш ясау өчен үзенә бирелгән вакытны арттырса яки фикер алышкан мәсьәлә буенча чыгыш ясамаса, рәислек бер кисәтүдән соң аның сүзләрен юкка чыгара.

7. Жирлек Советы депутатлары булмаган затлар, сессияне алыш бару тәртибен тупас бозу очрагында, рәислек итүченең телдән күрсәтмәсе буенча сессияне үткәрү залыннан чыгарылырга мөмкин.

18 статья. Сорауларны карауны күчерү

1. Жирлек Советы каары буенча сессиянең көн тәртибендәге мәсьәләләрне карау дайми комиссияләр утырышына күчерелергә мөмкин. Дайми комиссияләр тарафыннан эшләнгән нәтижәләр, рекомендацияләр һәм тәкъдимнәр сессиянең яңарышы турында жирлек Советы тарафыннан хәбер ителә.

2. Жирлек Советы каары буенча бу мәсьәлә якынdagы сессияләрнең берсенә күчерелергә мөмкин.

V бүлек. ТАВЫШ БИРУ ҺӘМ КАРАРЛАР КАБУЛ ИТУ

19 статья. Тавыш биру тәрләре

1. Әгәр законнарда, жирлек Уставы, муниципаль хокукий актларда башкача билгеләнмәгән булса, каарлар ачык тавыш биру юлы белән кабул ителә.

2. Яшерен тавыш бируне үткәрү зарурлыгы турындагы каар сессиядә катнашучы депутатлар саныннан 1/2 дән артык тавыш бирсә кабул ителә.

3. Исемле тавыш бируне үткәрү зарурлыгы турындагы каар сессиядә катнашучы депутатлар саныннан 1/2 дән артык тавыш бирсә кабул ителә.

20 статья. Ачык тавыш биру

1. Ачык тавыш биру үткәрелгәндә сессиядә рәислек итүче каар кабул итү өчен күпме тавыш кирәк булуын искәртә.

2. Ачык тавыш биру нәтижәләре рәислек итүче, секретариат яки хисап

комиссиясе тарафыннан исәпләнә.

21 статья. Яшерен тавыш бирү

1. Яшерен тавыш бирүне үткөрү һәм аның нәтижәләрен билгеләү өчен жирлек Советы депутатлар арасыннан ачык тавыш бирү юлы белән хисап комиссиясен сайлый. Хисап комиссиясенә кандидатлары сайланучы органнар составына яисә вазыйфаи зат вазыйфасына курсәтелгән депутатлар керә алмый. Хисап комиссиясе үз составыннан комиссия рәисен һәм секретарен сайлый. Яшерен тавыш бирү нәтижәләрен билгеләү функцияләре сессия эше башында сайланган хисап комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

2. Яшерен тавыш бирү өчен бюллетеңүнәр хисап комиссиясе контролендә, ул билгеләгән форма буенча һәм билгеле күләмдә өзөрләнә.

3. Тавыш бирү вакыты һәм урыны, аны уздыру тәртибе әлеге регламент нигезендә хисап комиссиясе тарафыннан билгеләнә һәм хисап комиссиясе рәисе тарафыннан иғълан ителә.

4. Һәр депутатка жирлек Советы тарафыннан карала торган бер мәсьәлә буенча бер бюллетең бирелә. Яшерен тавыш бирү өчен бюллетеңүнәр депутатларга депутат таныклыгын курсәту буенча депутатлар исемлеге нигезендә хисап комиссиясе әгъзалары тарафыннан бирелә.

5. Бюллетеңүнәрне тутыру хисап комиссиясе билгеләгән тәртиптә яшерен тавыш бирү кабинасында башкарыла. Билгеләнмәгән формадагы бюллетеңүнәр, тавыш биргән депутатның ихтыяр белдерүен дөрес итеп билгеләргә мөмкинлек бирми торган бюллетеңүнәр, ә вазыйфаи затларны сайлаганда - вазыйфага ике һәм аннан күбрәк кандидатура калдырылган яки теркәлгән бюллетеңүнәр, тавыш бирү нәтижәләренә қагылмаган нинди дә булса язмалар дөрес түгел дип санала. Бюллетеңүгө көртөлгөн фамилияләр тавышларны санаганда исәпкә алынмый.

6. Яшерен тавыш бирү нәтижәләре турында хисап комиссиясе беркетмә төзи, аңа хисап комиссиясенең барлык әгъзалары имза сала.

7. Хисап комиссиясе доклады буенча жирлек Советы яшерен тавыш бирү нәтижәләре турында карап кабул итә.

22 статья. Исемле тавыш бирү

1. Исемле тавыш бирүне үткөрү турыйнагы тәкъдим белән депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә 1/2 сандагы депутатлар төркеме мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

2. Исемле тавыш бирү исемле тавыш бирү бланкларын кулланып үткәрелә. Исемле тавыш бирү жирлек Советы карары буенча сессия эшендә катнашучы депутатларны сораштыру юлы белән үткәрелергә мөмкин.

3. Исемле тавыш бирү жирлек Советы органнарының, башка органнарның һәм вазыйфаи затларны сайлау (билгеләү) турыйнагы мәсьәлә буенча үткәрелергә

тиеш түгел, аларны сайлау (билгеләү) жирлек Советы карамагына кертелгән.

4. Иsemле тавыш бирү бланкы депутат тарафыннан тутырыла hәм бланк номеры, депутатның фамилиясе hәм инициаллары, тәкъдим формулировкасы, тавыш бирү нәтижәсе ("риза" яки "каршы"), депутат имзасы, тавыш бирү датасын үз эченә ала.

5. Тавыш бирү өчен тәкъдим формулировкасы законлы, бертәсле кабул ителә торган hәм кире кагуны яки тыюны үз эченә алмый торган булырга тиеш. Формулировка тәкъдим (документ проекты) авторы яки утырышта рәислек итүче диктовкасына бланкка языла

6. Бланкларда "риза", "каршы" сүзләре булырга тиеш. Тавыш бирүче ике сүзне дә калдырган яки юкка чыгарган бланк, тавышларны санаганда, гамәлдә түгел дип санала hәм исәпкә алышымый. Бланкта тавыш бирү нәтижәләрен төзәту рәхсәт ителми.

7. Иsemле тавыш бирү бланкларын хисап комиссиясе тарафыннан кабул иту жирлек советы билгеләгән вакытка кадәр башкарыла.

8. Иsemле тавыш бирү нәтижәләре тавыш бирү көнендә игълан ителә. Иsemле тавыш бирү нәтижәләре игълан ителгәннән соң массакуләм мәгълүмат чараларында жирлек Советы карары буенча басылырга мөмкин.

9. Тутырлыган бланклар авыл жирлеге Советы аппаратында исемле тавыш бирү нәтижәләре басылып чыкканнан соң өч ай дәвамында саклана. Саклау срокы чыккач, исемле тавыш бирү бланклары билгеләнгән тәртиптә юкка чыгарылырга тиеш.

22¹ статья. Сораштыру юлы белән тавыш бирү

1. Аерым очракларда, район Советы карарлары, район Советы депутатларын сораштыру юлы белән кабул ителергә мөмкин. Сораштыру юлы белән район Советының норматив хокукый характердагы карарлары, шулай ук район Советы утырышын чакыру, мәсьәләне район Советы утырышының көн тәртибенә кертү турында карарлар кабул ителә алмый.

2. Район Советы депутатларыннан сораштыру, район Советы рәисенең язма йөкләмәсе буенча, район Советы аппаратының оештыру бүлеге тарафыннан район Советы депутатларының шәхси имзаларын жыю юлы белән башкарыла. Сорай алу көгазенең бердәм формасы район Советы рәисе тарафыннан раслана.

3. Сораштыру үткәру hәм аны карауга кертелгән сораштыру юлы белән карар проекты турында район Советының hәр депутаты хәбәр ителергә тиеш. Анда район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе катнашса, сораштыру үткәрелгән дип санала.

4. Сорай алу юлы белән кабул ителгән hәм район Советы рәисе кул куйган карар hәм сораштыру көгазе район Советының киләсе утырыши беркетмәсенә теркәлә. Район Советы утырышында рәислек итүче, шул ук утырышта район Советы депутатларына район Советының сораштыру юлы белән кабул ителгән карары hәм сораштыру нәтижәләре турында хәбәр итә. Мәгълүмат беркетмә язылышының нәрсә турында башкарылуын игътибарга ала.

23 статья. Жирлек Советы карарлары кабул иту

1. Әгәр закон, жирлек Уставы, әлеге Регламентта башкасы каралмаган булса, жирлек Советы карарлары кабул ителгән дип санала.

2. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Процедура мәсьәләләренә карый:

- көн тәртибенә өстәмәләр һәм үзгәрешләр кертү;

- сессиянең эш тәртибендә үзгәрешләр;

- чыгыш ясау өчен сүз бирү;

- чыгыш ясау өчен өстәмә вакыт бирү;

- карала торган мәсьәлә буенча фикер алышуларны туктату;

- тавыш бирү ысулы, жирлек Советы сессиясен алып бару тәртибе буенча тәкъдимнәр;

- авыл жирлеге Советының икенче сессиясенә күчөрү;

- сессия эшендә тәнәфес игълан иту;

- жирлек Советы сессиясен үткәрү тәртибе буенча башка мәсьәләләр.

4. Жирлек Уставын кабул итү, жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар депутатларның билгеләнгән саныннан 2/3 тавыш белән кабул ителә.

24 статья. Жирлек советының үз-үзен таркату турында карарлар кабул иту тәртибе

1. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар жирлек Башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысыннан да ким булмаган күләмдә, язма рәвештә рәсмиләштерелгән һәм әлеге инициативаны тәкъдим иткән барлык депутатлар тарафыннан имзаланган булырга мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул иту инициативасы күрсәтелергә тиеш түгел:

- жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

- бюджет кабул иту һәм аның үтәлеше турында хисап раслау чорында;

- жирлек башлыгын отставкага жибәрү турындагы инициативаны карау чорында яки аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Авыл жирлеге Советының үз-үзен таркату турынdagы инициативасында үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезли торган башка материаллар күшүлүргө мөмкин.

4. Депутатлар арасыннан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен жирлек Советы карапы белән комиссия тәзелә. Авыл жирлеге Советы яки авыл жирлеге Башлыгы карапы белән жирлек советының үз-үзен таркату турынdagы мәсьәлә халық алдында тыңлауларга чыгарылышы мөмкин.

5. Авыл жирлеге Советының үз-үзен таркату турынdagы мәсьәләне карау дәвамлылыгы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлық шартлары һәм нигезләмәләре буенча һәръяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында (үз-үзен таркату турынdagы инициативасын кире кагу турында) карап үз-үзен таркату турынdagы инициатива тәкъдим ителгән көннән ике ай узгач кабул итепергә мөмкин.

6. Жирлек советының үз-үзен таркату турынdagы карапы яшерен тавыш бирү юлы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан 2/3 тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турында тәкъдимне кире каккан очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату турынdagы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да соңга калмычка күрсәтелергә мөмкин.

25 статья. Жирлек Советы каарларының үз көченә керүе һәм басылып чыгуы

1. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән каарлар жирлек Башлыгына кул кую һәм бастырып чыгару өчен жибәрелә.

2. Жирлек Советы каарлары, әгәр законнарда, жирлек Уставында, әлеге Регламентта, каарда башкасы карапламаган булса, жирлек Башлыгы кул куйган көннән үз көченә керә.

3. Процедура мәсьәләләре буенча каарлар кабул ителгән вакыттан үз көченә керә.

4. Жирлек Советының салымнар һәм жыемнар турынdagы хокукий актлары үз көченә керә.

5. Жирлек бюджеты турынdagы каарлар үз көченә керә.

Жирлек бюджеты турында, аның үтәлеше турында, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив-хокукий актлар, муниципаль хокукий актлардан яки аларның федераль закон белән чикләнгән аерым нигезләмәләреннән тыш, рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

6. Жирлек Советының жирлекнән Уставын кабул итү яки жирлек Уставына

үзгөрешләр һәм өстәмәләр керту түрүндагы каары җирлек Уставында билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

7. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм законлы мәнфәгатьләренә қагылышлы каарлар рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

8. Муниципаль сайлауларны, җирле референдумны билгеләу, җирлек Советы депутатын чакыртып алу, муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору, чикләрне үзгәрту мәсьәләсе буенча тавыш бирү түрүндагы норматив хокукий актлар да мәжбүри рәвештә басылып чыгарга тиеш." Чуракай авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге Башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, муниципаль берәмлек Башкарма комитеты житәкчесен билгеләу түрүнде " Чуракай авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге һәм аның урынбасары закон нигезендә башка актлар.

9. Ҙирлек Советы каарларын рәсми рәвештә бастырып чыгару, аларның текстларын МБ " Чуракай авыл җирлеге территориясендә рәсми мәгълүмат стендларында халыкка житкерү, шулай ук Актаныш муниципаль районның рәсми порталында урнаштыру санала.

10. Ҙирлек Советы каарлары "Актаныш таңнары" газеталарында һәм башка массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарга мөмкин.

11. Ҙирлек Советы каарлары муниципаль хокукий актларның бердәм реестрына кертелергә тиеш.

26 статья. Ҙирлек Советы каарларын гамәлдән чыгару, тұктатып тору

1. Ҙирлек Советы каарлары гамәлдән чыгарылырга яки аларның гамәлдә булуы җирлек Советы тарафыннан, шулай ук суд тәртибендә тұктатылырга мөмкин.

VI бүлек. СЕССИЯ БЕРКЕТМӘСЕ, СЕССИЯДӘ ӘЙТЕЛГӘН ТӘКЪДИМНӘР һәм ИСКӘРМӘЛӘР

27 статья. Сессия беркетмәсе

1. Ҙирлек Советы сессиясендә сессиянең протоколы һәм фонограммасы алып барыла.

2. Сессия беркетмәсендә түбәндәге мәгълүматлар курсателә:

- җирлек советы исеме, сессиянең тәртип номеры (чакырылыш чикләрендә), сессияне үткәрү датасы, вакыты һәм урыны;

- җирлек Советы депутатларының билгеләнгән саны, утырышта катнашучылар һәм булмаган депутатлар саны, шулай ук сессиядә депутатлар булмаган затлар саны;

- сессиянең эшче органнарына сайланған депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы;

- сессиянең көн тәртибе, һәр мәсъәлә буенча докладчының фамилиясе һәм естәмә докладчы вазыйфасы;
- фикер алышуларда чыгыш ясаган депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы, шулай ук докладчыларга һәм естәмә докладчыларга запрос керткән яисә язмача яки телдән) сораулар биргән депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы;
- аларны кабул итү яисә каршы алу өчен бирелгән тавышларның санын күрсәтеп, кабул ителгән барлық каарлар исемлеге.

3. Сессия беркетмәсенә күшымта итеп бирелә:

- кабул ителгән каарлар;
- сессиядә катнашмаган депутатлар исемлеге, сәбәпләрен күрсәтеп;
- чакырылганнар исемлеге;
- сессиядә рәислек итүчегә тапшырылган язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр.

4. Процедура мәсьәләләре буенча каарлар шулай ук сессия беркетмәсе текстында чагылдырыла.

28 статья. Сессия беркетмәсен рәсмиләштеру һәм саклау

1. Сессия беркетмәсе 10 көн эчендә рәсмиләштерелә. Сессия беркетмәсенең имзаланган нөсхәсе биш ел дәвамында җирлек Советы аппаратында саклана һәм билгеләнгән вакыт узганнын соң муниципаль архивка дайими саклауга тапшырыла.

2. Сессия беркетмәсенең күчермәсе депутатларга аларның таләбе буенча танышу өчен бирелә.

VII бүлек. ҘИРЛЕК БАШЛЫГЫ, ҘИРЛЕК БАШЛЫГЫ УРЫНБАСАРЫ

29 статья. Ҙирлек Советы органнарын сайлау

1. Ҙирлек башлыгы яңа сайланган җирлек советының беренче сессияндә җирлек Советы депутатлары арасыннан яшерен яисә ачык тавыш бириү юлы белән җирлек Советы вәкаләтләре вакытына сайланы. Ҙирлек Башлыгын сайлау җирлек Советы депутатлары тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан, шул исәптән гражданнар, ижтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Авыл җирлеге Башлыгы сайланғаннан соң җирлек Советы рәисе вәкаләтләрен үтәүгә керешә.

3. Ҙирлек башлыгы урынбасарын, дайими комиссияләрне сайлау, аларның шәхси составын сайлау, дайими комиссияләр рәисләрен раслау җирлек Советы

тарафыннан сессиядә башкарыла.

30 статья. Жирлек Башлыгы

1. Жирлек башлыгы жирлек Уставы һәм әлеге регламент нигезендә жирлек Советы эшчәнлеген оештыра.

2. Жирлек башлыгының үз вәкаләтләре жирлек Уставы белән билгеләнә.

Авыл жирлеге башлыгы жирлек Советының эшчәнлеген оештыру өлкәсендә түбәндәгә вәкаләтләргә ия:

1) жирлек халкы, дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, территориаль ижтимагый үзидарә, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар һәм ижтимагый берләшмәләр, муниципаль берәмлекләр, халықара оешмалар һәм муниципальара хезмәттәшлек оешмалары, башка юридик һәм физик затлар белән мөнәсәбәтләрдә жирлек советын тәкъдим итә;

2) жирлек Советы сессияләрен әзерләү, жирлек советының хокукий актларында каралган чаралар үткәрү әшen оештыра;

3) дайми һәм вакытлы комиссияләр, жирлек Советының башка эш органнары, шулай ук жирлек Советы аппараты эшчәнлеген оештыра;

4) жирлек Советы, жирлек Советы аппараты эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара;

5) жирлек Советы сессияләрендә рәислек итә;

6) жирлек Советы аппараты әшen җитәкчелек итә, аның структурасын һәм штат расписаниесен раслый, аппарат хезмәткәрләрен билгели һәм вазыйфадан азат итә, аппарат хезмәткәрләренә қызықсындыру һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

7) Жирлек советы исеменнән судларда, дәүләт органнарында, ижтимагый һәм халықара оешмаларда, хужалык эшчәнлеген гамәлгә аширу, шартнамәләр тәзү хокукуна жирлек Советы исеменнән ышанычнамәләр бирә;

8) законнар, жирлек Уставы, жирлек советының хокукий актлары белән үзенә йөкләнгән башка хокукларны һәм бурычларны гамәлгә ашира.

3. Жирлек башлыгы үз вәкаләтләрен дайми нигездә башкара.

31 статья. Жирлек Башлыгы урынбасары

1. Жирлек башлыгы тәкъдиме белән жирлек Советы тарафыннан депутатлар арасыннан жирлек башлыгы урынбасары сайланы.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан күбрәге тавыш бирсә, жирлек

башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Жирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен дайми нигездә башкара.

4. Авыл жирлеге башлыгы урынбасары үз вәкаләтләре булмаган яки вакытыннан алда туктатылган очракта жирлек башлыгы вазифаларын башкара

5. Авыл жирлеге башлыгы урынбасары, жирлек Башлыгы инициативасы белән яисә жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше таләбе буенча кабул ителә торган авыл жирлеге Советы карары буенча да вазыйфадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алышырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

32 статья. Жирлек Советының дайми комиссияләре

1. Жирлек Советы каравына кертелә торган мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен жирлек Советы компетенциясендә булган мәсьәләләр буенча дайми комиссияләр төзелә.

2. Дайми комиссияләр жирлек Советы вәкаләтләре вакытына төзелә. Дайми комиссияләрнең саны һәм исеме жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Депутат икедән артык дайми комиссия составына керә алмый.

4. Дайми комиссияләрне сайлаганда, әгәр жирлек Советы тарафыннан башка карар кабул ителмәсә, тавыш бирү тулаем состав буенча үткәрелә. Дайми комиссияләр составына жирлек Башлыгы, аның урынбасары сайланы алмый.

5. Дайми комиссияләр үз составыннан рәисне, комиссия секретарен, ә кирәк очракта дайми комиссия рәисе урынбасарын ачык тавыш бирү юлы белән сайлыйлар. Дайми комиссияләр рәисләре жирлек Советы тарафыннан раслана.

6. Аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча дайми комиссия хокуклы:

- жирлек Советы карары проекты буенча бәяләмә бирергә;

-жирлек Советы каравына жирлек Башлыгының аерым компетенциясенә керә торган кандидатуралардан тыш, жирлек Советы тарафыннан билгеләнә яисә сайланы торган вазыйфага кандидатура тәкъдим итәргә;

- жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларының хисапларын тыңлау;

- жирлек Советының чираттан тыш сессиясен чакыру турында тәкъдимнәр кертергә;

- жирлек советы компетенциясе кысаларында башка вәкаләтләрне жирлек Советы күшүү буенча гамәлгә ашырырга.

7. Жирлек советының дайми комиссиясе рәисе:

- комиссия эшчәнлеген оештыруны гамәлгә ашыра;
- комиссия утырышларын алып бара;
- жирлек Советының башка комиссияләре, жирлек Башлыгы, Башкарма комитет, жирлек территориясендә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, массакүләм мәгълүмат чаралары белән үзара бәйләнештә комиссияне тәкъдим итә;
- комиссия каарларына кул кую;
- жирлек Советы сессияләрендә комиссия тарафыннан кабул ителгән каарлар, аның нәтижәләре һәм тәкъдимнәре турында хәбәр итә.

8. Даими комиссияләр утырыши графигы жирлек Башлыгының хокукий актында билгеләнгән вәкаләтләрне бүлү нигезендә жирлек башлыгы урынбасары тарафыннан раслана.

9. Жирлек советының даими комиссиясе утырыши, әгәр анда комиссия составының кимендә 1/2 се катнашса, тұлы хокуклы була.

Комиссия каары комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Берничә даими комиссиянең уртак утырышларын уздырганда каар һәр комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

10. Даими комиссия утырышлары, кагыйдә буларак, даими комиссия каары белән башкача билгеләнмәгән булса, ачық булып тора. Даими комиссияләр үз эшләренә дәүләт органнары, жирле үзидарә органнары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, ижтимагый берләшмәләр вәкилләрен, белгечләрне, галимнәрне, эксперктарны, гражданнарны чакырырга хокуклы.

11. Даими комиссия утырышында кинәш бирү тавышы хокуки белән жирлек Советы депутатлары, аның составына көрмәгән авыл жирлеге Башлыгы, аның урынбасары катнаша ала.

12. Жирлек Советы даими комиссияләр эше турындагы хисаптарны елына кимендә 1 тапкыр карый.

33 статья. Вакытлы комиссияләр, жирлек Советының башка органнары

1. Жирлек советы депутатлардан вакытлы комиссияләр, шулай ук эшче, эксперт, кинәшмә төркемнәре төзөргә хокуклы. Вакытлы комиссияләр составына Башкарма комитетның вазифаи затлары, ижтимагый берләшмәләр вәкилләре, белгечләр, эксперктар һәм жирлек халкы көртөлөргө мөмкин.

2. Вакытлы комиссияләрнең бурычлары һәм эшчәнлек тәртибе жирлек Советы тарафыннан аларны төзегендә билгеләнә.

34 статья. Депутатлар берләшмәләре

1. Депутатлар максатчан, территориаль, партия яки башка билгеләр буенча даими һәм вакытлы депутат берләшмәләренә (төркемнәргә, депутат берләшмәләренә һәм эшчәнлекнең башка рәвешләренә) берләштергә хокуклы.
2. Депутат берләшмәләренә жирлек Советына үз оешуы турында язмача хәбәр итәләр.
3. Депутат берләшмәләре эшендә жирлек Башлыгы, аның урынбасары катнаша ала.

VIII бүлек. ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ СОВЕТЫНДА ЗАКОН ЧЫГАРУ ИНИЦИАТИВАСЫ ХОКУКЫН ГАМӘЛГӘ АШЫРУ

35 статья. Закон чыгару инициативасы хокуы

1. Жирлек советы Татарстан Республикасы Конституциясенең 76 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукуна ия.

2. Жирлек Советының закон чыгару инициативасы Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Регламентында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә.

36 статья. Закон проектын керту турында каар кабул иту

1. Закон проектын Дәүләт Советына керту турындагы каар, закон чыгару инициативасы хокукун гамәлгә ашыру тәртибендә, жирлек Советы депутатлары саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә һәм тиешле каар белән рәсмиләштерелә.

2. Жирлек Советы каарында жирлек Советы закон проектын комитетларда һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советы утырышында караганда кемгә тапшырырга куша, конкрет күрсәтелә.

3. Дәүләт Советына керту өчен әзерләнгән закон проекты, өстәмә материаллар һәм жирлек Советы каары белән, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисенә жибәрелә.

IX бүлек. КОНТРОЛЬ ФУНКЦИЯЛӘРНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ

37 статья. Жирлек Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру тәртибе

1. Авыл жирлеге Уставы нигезендә жирлек Советы Устав нигезләмәләренең үтәлешен, жирлек бюджеты үтәлешен контрольдә tota.

2. Жирлек Уставын, жирлек Советының норматив актларын, жирлек бюджетын үтәү тәртибен закон белән билгеләнгән тәртипне бозу фактлары ачыкланган

очракта, жирлек Советы әлеге фактларны тикшерә.

3. Тикшерү үткөрү инициативасы белән чыгыш ясарга мөмкин:

- Жирлек Башлыгы, аның урынбасары;
- үз компетенциясе нигезендә дайими комиссия;
- 10 кешедән ким булмаган депутатлар төркеме.

4. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләр башкару өчен депутатлар арасыннан вакытлыча контроль комиссияләр төзелә. Саны һәм персональ составы, контроль комиссиясенең вәкаләтләре, аның эшчәнлегенең максатлары һәм бурычлары, аның барлыкка килү вакыты жирлек Советы карары белән билгеләнә.

5. Үткәрелгән тикшерү нәтижәләре турында комиссия жирлек Советына хәбәр итә.

38 статья. Вакытлы контроль комиссияләр

1. Контроль комиссиясенең сан һәм персональ составы буенча тәкъдимнәр жирлек Советы, аның урынбасары, дайими комиссияләр, жирлек Советы депутатлары тарафыннан кертелә ала.

2. Тикшерү комиссиясе составында тикшерү үткөрү турында тәкъдим көрткән депутатлар саны комиссия әгъзаларының гомуми саныннан 1/3 дән артмаска тиеш. Әгәр комиссия биш депутаттан да артмаган күләмдә төзелә икән, тикшерү инициативасы белән чыккан депутатлар төркеменнән контроль комиссиягә бер депутат керә.

3. Контроль комиссия, законнарда билгеләнгән чикләуләрне исәпкә алып, тикшерү үткөрү өчен кирәkle белешмәләр һәм документлар бирүне сорап, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына яисә аларның вазыйфаи затларына мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

4. Тикшерү комиссиясенең эшчәнлек вакыты, әгәр жирлек Советы карары белән башкасы билгеләнмәгән булса, ул барлыкка килгән мизгелдән ике айдан да артмаска тиеш. Бу вакыт эчендә комиссия үз бәяләмәсөн яки докладын әзерләргә һәм жирлек Советына тапшырырга тиеш. Контроль комиссиясенең эшчәнлеге жирлек Советы тарафыннан тәкъдим ителгән бәяләмә яки комиссия доклады буенча карар кабул ителгән мизгелдән туктатыла.

Х бүлек ЖИРЛЕК СОВЕТЫ ДЕПУТАТЫ

39 статья. Депутат эшчәнлеге формалары

1. Депутат эшчәнлегенең формалары булып тора:

- жирлек Советы сессияләрендә катнашу;
- комиссияләр, башка авыл жирлеге органнары эшендә катнашу;

- депутат запросын керту;
- депутат мөрәжәгате;
- жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган муниципаль берәмлекнен хокукый актлары проектларын эшләүдә катнашу;
- Татарстан Республикасы Дәүләт Советына закон чыгару инициативасы тәртибендә жирлек Советы тарафыннан кертелә торган Татарстан Республикасы законнары проектларын эшләүдә катнашу;
- сайлаучылар белән очрашулар, аларның мөрәжәгатьләре белән эшләү, сайлаучыларга үз эшчәнлекләре һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү;
- жирле референдумнар, ачык тыңлаулар, жыелышлар, конференцияләр һәм сораштырулар оештыруда һәм үткәрүдә катнашу;
- территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыруда катнашу.

2. Депутат үз эшчәнлеген федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, жирлек Уставы, муниципаль хокукый актларда каралган башка рәвешләрдә дә башкара ала.

3. Депутатларның алар тарафыннан депутат вәкаләтләре, жирлек Советы һәм аның органнарының каарлары һәм күрсәтмәләре үтәлеше турында хисаплары жирлек Советы тарафыннан тыңлана.

40 статья. Жирлек Советы депутаты жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләр

1. Депутат, жирле үзидарәнең коллегиаль органы әгъзасы буларак, аның жирлек советы, аның органнары эшчәнлегендә актив катнашуын тәэмин итүче бөтен хокукка ия.
2. Жирлек советы депутатның сайлау округында, жирлек Советында эше, жирлек Советы, аның органнарының каарлары һәм күрсәтмәләренең үтәлеше турында хәбәрен тыңларга хокуклы.
3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары депутатка аның эшендә кирәклө ярдәм күрсәтәләр, депутатка жирле үзидарә органнары эшчәнлеге, социаль-икътисадый үсеш программасын үтәүнең барышы, депутатның тәнкыйди кисәтүләре һәм тәкъдимнәре буенча кабул ителгән чараплар турында мәгълүмат бирәләр, депутат тарафыннан законнары, муниципаль берәмлекләрнен вәкиллекле органнары эш тәҗрибәсен, җәмәгатьчелек фикерен өйрәнүгә ярдәм итәләр.

41 статья. Депутатның жирлек Советында, аның органнарында эшләве

1. Депутат жирлек Советы һәм ул әғъзасы булган дайми комиссияләр тарафыннан карала торган барлык мәсьәләләр буенча хәлиткеч тавыш бирү хокукуннан файдалана.

2. Депутат жирлек Советының барлык сессияләрендә, дайми комиссияләрдә, жирлек Советының башка органнарында шәхсән үзе катнашырга тиеш.

Авыл жирлеге Советы сессияләрендә, яки дайми комиссиядә катнашу мөмкин булмаса, депутат бу хакта алдан ук жирлек Советына, комиссия рәисенә хәбәр итә.

3. Депутат жирлек Советы сессияләрендә хокуклы:

1) жирлек Советында комиссиядә һәм тиешле вазифаларга сайларга һәм сайланырга;

2) Совет тарафыннан тәзелә торган органнарың һәм жирлек Советы тарафыннан сайлана яисә билгеләнә торган вазыйфаи затларның кандидатуралары буенча фикер әйтергә;

3) жирлек Советы тарафыннан карау өчен сораулар бирергә;

4) сессияләрдә карау өчен жирлек Советының хокукий актлары проектларын кертергә;

5) көн тәртибе, фикер алышына торган мәсьәләләрне карау тәртибе һәм асылы буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, каарлар проектларына һәм жирлек Советының башка актларына төзәтмәләр кертергә;

6) жирлек Советы сессиясендә теләсә кайсы органның яисә вазыйфаи затның, жирлек Советына хисап бирүче яисә контрольдә тотылган затның чираттан тыш хисабын яки мәгълүматын тыңлау турында тәкъдимнәр кертергә;

7) фикер алышуларда билгеләнгән тәртиптә катнашырга;

8) үз тәкъдимнәрен нигезләп һәм тавыш бирү мотивлары буенча чыгыш ясарга, белешмә бирергә;

9) жирлек Советы сессияләрендә, аның фикеренчә, ижтимагый әһәмияткә ия булган гражданнар мөрәҗәгатьләрен иғълан итәргә;

10) жирлек Советы тарафыннан тәзелә торган органнарың персональ составы һәм сайлана торган, билгеләнә яки раслана торган вазыйфаи затлар кандидатуралары буенча фикер белдерергә;

11) сессиядә чыгыш ясаучыларның чыгышлары һәм жирлек Советы сессияләре беркетмәләре белән танышу.

4. Фикер алышулар бетүгә бәйле рәвештә жирлек Советы сессиясендә чыгыш ясамаган депутат рәислек итүчегә үз чыгышының текстын, шулай ук фикер алышына торган мәсьәлә буенча язма рәвештә бәян ителгән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне тапшырырга хокуклы.

5. Чыгышның тексты сессия беркетмәсенә кертелә һәм авыл жирлеге Советының мәгълүмат материалларында жирлек советы билгеләгән құләмнәрдә бастырыла.

6. Жирлек Советы депутаты тарафыннан кертелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр жирлек Советы карары проектын эшләп бетергендә тиешле дайими комиссия тарафыннан карала һәм исәпкә алына.

7. Депутат жирлек Советы һәм аның органнарының үз компетенциясе кысаларында бирелгән йөкләмәләрен үтәргә тиеш.

8. Жирлек советы яки аның органнары күшүү буенча депутат жирлек Советы каарларының үтәлешен тикшерүдә катнаша.

9. Йөкләмәне үтәү нәтижәләре турсында депутат жирлек Советына яки аның органнарына хәбәр итә.

42 статья. Депутат соравы

1. Депутатлар депутат соравы белән жирлек Башлыгына, Башкарма комитет житәкчесенә, жирле үзидарә органнары, Башкарма комитетның структур бүлекчәләре житәкчеләренә, шулай ук сессиядә каралучы мәсьәләгә карамастан, авыл жирлеге Советы карамагына кертелгән мәсьәләләр буенча муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр житәкчеләренә һәм депутат эшчәнлеге мәсьәләләре буенча мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Запрос депутат яки бер төркем депутатлар тарафыннан жирлек Советы сессияндә язма һәм телдән кертелергә мөмкин. Язма запрос махсус бланкта рәсмиләштерелә, депутат (депутатлар) тарафыннан имзалана һәм сессияндә рәислек итүче тарафыннан иғълан ителә. Телдән запрослар сессия беркетмәсендә теркәлә.

3. Авыл жирлеге Башлыгы, Башкарма комитет житәкчесе, жирле үзидарә органнары, Башкарма комитетның структур бүлекчәләре, депутат запросы мөрәжәгать иткән предприятие, учреждение житәкчеләре сорауга телдән яки язмача жавап бирергә, кирәк булганда, жавапларны әзерләүгә - запросны иғълан иткәндә рәис тарафыннан билгеләнгән срока, ә срок билгеләнмәгән очракта - ул иғълан ителгән көннөн 20 көн эчендә.

Депутат (депутатлар) таләбе буенча депутат запросына жавап жирлек Советы сессияндә иғълан ителергә мөмкин.

43 статья. Депутат мөрәжәгате

1. Депутат, оештыру-хокукий формаларына һәм милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, дәүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына, предприятиеләргә, учреждениеләргә һәм оешмаларга, жирлек территориясендә урнашкан ижтимагый берләшмәләргә депутат эшчәнлеге мәсьәләләре буенча тиешле вазыйфа затларга телдән яисә язмача мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Депутат эшчәнлеге мәсьәләләре буенча депутат мөрәжәгать иткән жирле

ұзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм аларның вазыйфаи затлары депутатка аның мөрәжәгатенә язмача жавап бирергә яки мөрәжәгать иткән документларны, мөрәжәгать алынганнан соң, әгәр ул өстәмә өйрәнүне яисә тикшерүне таләп итмәсә, 15 көн эчендә тапшырырга тиеш.

3. Депутатның мөрәжәгатенә бәйле рәвештә өстәмә тикшеру яки нинди дә булса мәсьәләләрне өстәмә өйрәнү зарурилығы булғанда, вазыйфаи затлар һәм әлеге статьяның 2 өлешиндә күрсәтелгән житәкчеләр бу хакта депутат мөрәжәгате алынганнан соң 15 көн эчендә депутатка хәбәр итәргә тиеш. Ахыргы жавап депутатка депутатның язма мөрәжәгате алынганнан соң 30 көннән дә соңға калмыйча тапшырыла.

4. Дәүләт органнары, оешмалар тарафыннан аларның оештыру-хокукый рәвешләренә, ижтимагый берләшмәләр, аларның вазыйфаи затлары тарафыннан депутатларның мөрәжәгатъләрен карау тәртибе һәм сроклары законнар белән билгеләнә.

5. Депутат жирле үзидарә органнары һәм учреждениеләр тарафыннан мөрәжәгатьтә куелган мәсьәләләрне карауда турыдан-туры катнашырыга хокуклы.

44 статья. Депутат этикасы

1. Аерым алганды, депутат, депутат этикасы нормаларын үтәргә тиеш:

1) жирлек Советында билгеләнгән халық алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә;

2) депутат эшчәнлеге белән бәйле булмаган максатларда Федераль закон тарафыннан конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вәкаләтләрен үтәүгә бәйле рәвештә аңа билгеле булган мәгълүматларны таратмаска һәм кулланмаска;

3) жирле үзидарә органнары эшендә катнашудан тыелырга һәм жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә шәхсән яки аның туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә йогынты ясау өчен депутат статусын кулланмаска;

4) депутат бурычларын объектив башкаруда шик тудырырлык тәртиптән тыелырга, шулай ук аның аbruена яисә жирлек советы аbruена зыян китерергә сәләтле низаглы ситуацияләрдән котылырга;

5) мәнфәгатьләр конфликтты барлыкка килү куркынычы янаганда - шәхси қызықсыну депутат вазыйфаларының объектив башкаралуына тәэсир итә яки йогынты ясый алган ситуациядә - бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм аның мәнфәгатьләр конфликттын булдырмауга юнәлтелгән каарларын үтәргә.

2. Депутат хокуклы түгел:

1) физик һәм юридик затлардан депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле бүләкләүләр (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәтләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү, башка бүләкләүләр) алырга;

2) гамәлгә ашырыла торган вәкаләтләр чикләрендә аерым сәяси партияләргә, сайлау берләшмәләренә, шулай ук Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнарына, жирле үзидарә органнарына сайлауларда аерым кандидатларга өстенлекне тәэммин итә торган каарлар кабул итәргә;

3) үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру процессында, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан аерым затларга, шулай ук устав (склад) капиталында депутат үз милкендә яки катнашучы яисә өгъзасы булган оешмаларга жирле бюджет акчалары исәбеннән финанс ташламалары һәм гарантияләр бирү турындагы мәсьәләләрне хәл иткәндә, өстенлек бирергә;

4) Россия Федерациясенең халыкара килешүләре нигезендә яисә федераль дәүләт хакимиите органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиите органнары, жирле үзидарә органнарының чит ил партнерлары белән килешүләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган командировкалардан тыш, физик һәм юридик затлар исәбенә депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле командировкаларга барырга;

3. Депутат этикасы бозылган очракта, депутатның үз-үзен тотышы турындагы мәсьәлә законлылық, хокук тәртибе һәм депутат этикасы мәсьәләләре буенча даими комиссия утырышында карала, шулай ук жирлек Советы сессиясенә чыгарылырга мөмкин.

XI бүлек. ДЕПУТАТЛАРНЫҢ САЙЛАУЧЫЛАР БЕЛӘН ЭШЕ

45 статья. Депутатның сайлаучылар белән эшләве

1. Жирлек Советы депутаты үзенә бирелгән законнардан, жирлек Уставы һәм әлеге регламенттан файдалана.

Жирлек Советы депутаты сайлаучылардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны һәм шикаятыләрне карый, үз вәкаләтләре чикләрендә, аларда булган мәсьәләләрне дөрес, үз вакытында хәл итәргә ярдәм итә, жәмәгатьчелек фикерен өйрәнә, жирле үзидарәнен тиешле органнарына, ә кирәк булганда башка дәүләт һәм ижтимагый органнарга тәкъдимнәр кертә.

2. Жирлек Советы депутаты айга бер тапкырдан да ким булмаган санда сайлаучыларны кабул итә. Гражданнарны кабул иту графигы, кабул иту датасын, вакытын һәм урынын күрсәтеп, квартал саен жирле массакуләм мәгълүмат чарапында бастырып чыгарылырга, шулай ук муниципаль берәмлекнән рәсми порталында урнаштырылырга тиеш.

3. Депутат ел саен сайлаучыларга һәм жирлек Советына үз эшчәнлекләре турында хисап бирә.

4. Жирлек Советы депутаты сайлаучыларга үз эшчәнлекләре турында алар белән очрашулар вакытында хәбәр итә.

46 статья. Депутатның сайлаучылар белән эшен оештыру

1. Жирлек Башлыгы һәм аның урынбасары жирлек Советы депутатына депутатның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру белән бәйле эшчәнлегендә кирәклे ярдәм күрсәтәләр.

2. Жирлек Советы аппараты депутатның сайлаучылар белән эшләвен оештыру өчен матди-техник шартлар тәэммин итә.

3. Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыруда ярдәм итү өчен депутат жәмәгать башлангычларында эшләүче муниципаль хезмәткәрләр булмаган ярдәмчеләргә ия булырга хокуклы. Депутат ярдәмчеләре эшчәнлегенең хокукий статусы, хокуклары һәм бурычлары, башка мәсьәләләре жирлек советының хокукий актлары белән билгеләнә.

XII бүлек. ЙОМГАКЛАУ НИГЕЗЛӘМӘЛӘРЕ

47 статья. Авыл жирлеге Советы эше турында мәгълүмат

1. Жирлек Советы, дайими комиссияләр, башка органнар, жирлек Советы депутатлары эшчәнлеге жирле массакүләм мәгълүмат чараларында, муниципаль берәмлекнең рәсми порталында яктыртыла.

2. Жирлек Советы елга бер тапкыр массакүләм мәгълүмат чараларында үз эшчәнлеге турында отчетлар бастыра.

48 статья. Регламентның үтәлешен контрольдә тоту

Әлеге регламентның үтәлешен контролльдә тоту жирлек Башлыгы, аның урынбасары тарафыннан башкарыла.

49 статья. Регламентка үзгәрешләр һәм өстәмәләр

Әлеге Регламентка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турындағы карап жирлек Башлыгы, аның урынбасары, депутатлар, дайими комиссияләр инициативасы белән депутатларның билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

50 статья. Югары әзерлек режимы, гадәттән тыш хәл режимы, чикләү чаралары (карантин), гадәттән тыш яки хәрби хәл чорында район Советының эш үзенчәлекләре

1 бүлек.

1. Татарстан Республикасы территориясендә яисә Актаныш районы территориясендә гадәттән тыш хәлләр, гадәттән тыш хәлләр режимы, чикләү чаралары (карантин), район Советы рәисе карапы белән гадәттән тыш яки хәрби хәл кертелгән чорда район Советының, шул исәптән аның аппаратының (алга таба - аерым эшчәнлек тәртибе) эшчәнлеге тәртибе билгеләнә ала.

2. Әлеге Регламентның район Советы, район Советы комитетлары һәм комиссияләре утырышларын, тыңлаулар, тавыш бирү һәм аларга караплар кабул

итү өлешендә әлеге Регламентның аерым тәртибен билгеләгендә әлеге бүлектә билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алып кулланыла.

3. Район Советы утырышлары, комитетлары һәм комиссияләре эшчәнлегенең махсус тәртибе гамәлдә булган чорда, элемтә мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрләрен кулланып, видеоконференцәлемтә рәвешендә (алга таба - район Советы, комитет, район Советы комиссиясенең дистанцион формада утырышы) үткәрелә ала.

2 бүлек.

1. Район Советы утырышын дистанцион формада уздыру турында карап район Советы рәисе, район Советы комитетлары һәм комиссияләре утырышы - комитет рәисе, комиссия рәисе тарафыннан кабул ителә.

2. Район Советы, комитеты, район Советы комиссиясе утырышында районның курсәтелгән органнары әгъзалары булмаган затларның дистанцион формасында катнашу, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы һәм муниципаль норматив-хокукий актлар таләпләрен исәпкә алып, район Советы рәисе, комитет рәисе, район Советы комиссиясе карапы буенча гамәлгә ашырыла.

3. Район Советы, комитет, район комиссиясе утырышын дистанцион рәвештә уздырганда карала торган мәсьәлә буенча карап сораышын тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

3 бүлек.

1. Эшчәнлекнең аерым тәртибе гамәлдә булган чорда, аерым очракларда, кичектерүне түзеп тормаучыларда, район Советы, район Советы комиссиясенең аларны алып баруга көртөлгән мәсьәләләр буенча карапларында депутатларны, комитетны, комиссияләрне сораشتыру юлы белән тавыш бирү юлы белән кабул ителергә мөмкин

2. Депутатларны сораشتыру юлы белән тавыш бирү шуши Регламентның 23¹ статьясында каралган тәртиптә район Советы рәисе карапы буенча үткәрелә. Тавыш бирү комитет депутатларыннан сораشتыру юлы белән, комиссияләр тиешле комитет рәисе карапы буенча үткәрелә һәм сораشتыру кәгазыләреннән файдаланып гамәлгә ашырыла, аларда комитет әгъзасы, һәр мәсьәлә буенча комиссия позициясе чагыла. Депутатлар, комитет, комиссия депутатлары арасында үткәрелгән сораشتыру кәзәзе район Советына, шул исәптән электрон элемтә чараларын кулланып, җибәрелергә мөмкин.

4 бүлек.

1. Район Советы утырышын дистанцион рәвештә уздыру турында карап район Советы Президиумы тарафыннан кабул ителә. Утырышны дистанцион рәвештә уздыру турындагы карапда курсәтелгән утырышка чакырылган затлар исемлеге билгеләнергә мөмкин. Дистанцион формада район Советы утырышында катнашу мөмкинләге Актаныш муниципаль районы Башлыгына, Актаныш муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенә, Татарстан Республикасы Актаныш районы прокурорына мәжбүри тәртиптә тәэммин ителә.

2. Район Советы утырышын дистанцион рәвештә уздыру турындагы мәгълүмат кичекмәстән район Советы депутатларына җибәрелә һәм “Интернет” чөлтәрендә район Советының рәсми сайтында урнаштырыла.

3. Район Советы утырышында караплар дистанцион формада электрон системадан файдаланмычы ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тавыш бирү, сорауларга язылу, чыгышка язылу утырышта катнашучы депутатлардан сораشتыру (район Советы депутатлары билгеләгән башка ысууллар белән, дистанцион рәвештә утырыш башында) юлы белән үткәрелә.

4. Район Советы утырышын дистанцион формада трансляцияләу «Интернет» чөлтәрендәге район Советының рәсми сайтында һәм, кирәк булганда, «Интернет» чөлтәрендәге башка мәгълүмати ресурсларда башкарыла.

5. Район Советы каары буенча чакырылган затлар, элемтәнең мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрләрен кулланып, район Советы утырышында дистанцион рәвештә катнаша ала.

5 бүлек.

1. Район Советы, комитеты, комиссия утырышын үткәргәндә, дистанцион формада утырыш беркетмәсе рәсмиләштерелә, утырышта рәислек итүче тарафыннан имзалана.

2. Район Советы утырыши, комитеты, район Советы комиссиясе, парламент тыңлаулары беркетмәсенә, дистанцион рәвештә, утырышны уздырганда, утырышны башлап жибәрү һәм тәгәлләгәндә кулланыла торган программа чаралары турында белешмәләр, шулай ук әлеге Регламентта каралган башка белешмәләр кертелә. Беркетмәгә утырышың аудио - һәм видеоязмасы теркәлә.